

ὁ «ἀφωσιωμένος λέων» 1) εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Stern διήγημα «Walter von Thurn», τὸ ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τῶν Gabriel καὶ Supprrian, τοῦ Wetzel καὶ Schumann, τοῦ Hansen, τοῦ Böckler καὶ Fritze 2), ἐν ᾧ διδάσκονται οἱ εὐδαίμονες οὗτοι παῖδες τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μὲν Ἑλλήνων πρῶτον παρατηρηθέντα, ὑπὸ τῶν νεωτέρων δὲ ἐπιστημόνων ὡς ἐπιβεβαιωθέντα ἀληθέστατα καὶ ἐπιστημονικώτατα περὶ τῆς πρὸς τοὺς κυρίους εὐνοίας καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας εὐγνωμοσύνης τῶν ζώων ταῦτα: «Μία δ' αὐτοῖς τοῖς ζώοις κακία οὐχ ὑπάρχει, ἐπιβουλὴ τῷ εὐνοοῦντι, ἀλλὰ πᾶσα εὐνοια παντὶ οὔσα τυγχάνει — Ἴδιον τῶν ζώων ἐκτίνειν χάριτας τοῖς εὐεργέταις. — Δι' ὧν οἱ φιλόσοφοι δεικνύουσι τοῦ μετέχειν λόγου τὰ ζῶα προθέσεις εἰσὶ . . καὶ χάριτες εὖ παθόντων. — Τὰ ζῶα εὖ παθόντων ἀπομνησθῆναι τῆς εὐεργεσίας ἐστὶν ἀγαθὰ» 3). Διὸ καὶ ἔχουσιν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην πρὸς αὐτούς 4), προθυμοποιοῦνται κατὰ πάντα τρόπον νὰ φανῶσιν αὐτοῖς εὐάρεστα 5), αἰκάλλουσι καὶ σαίνουσι καὶ ὑποκατακλίνονται καὶ προκατακυλινδοῦνται καὶ κατὰ πάντα τρόπον φιλοφρονοῦνται αὐτούς 6), χαίρουσιν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει αὐτῶν καὶ κατὰ πάντα τρόπον ἐκδηλοῦσι τὴν χαρὰν αὐτῶν 7), ποθοῦσιν αὐτούς, χαίρουσι παραμένοντα πλησίον αὐτῶν καὶ παρακολουθοῦσιν αὐτοὺς πανταχοῦ καὶ πάντοτε 8), ὑπηρετοῦσιν αὐτοὺς μετὰ πολλῆς προθυμίας 9), εἶνε εὐπειθέστατα εἰς αὐτούς 10), φρουροῦσιν αὐ-

1) Χ. Παπαμάρκου Ἑλλην. Ἀναγνωσμ. τῆς Γ'. τάξεως ἐγκριθέν, σελ. 137.

2) Gabriel-Supprrian, D. Les. Ausg. B, I Theil, Mittelstufe, 1894, σελ. 122, ἀριθ. 189. — Wetzel-Schumann, D. Les. Ausg. A, Vorstufe, 1894, σελ. 308, ἀριθ. 261. — Hansen, Deuts. Les. II Theil, 1886, σελ. 91, ἀριθ. 94. Böckler-Fritze, D. Leseb. für die Mittelstufe v. Volksschulen, 1874, σελ. 125, ἀριθ. 27.

3) Πορφύριος, περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων 3, 13. — Αἰλιανός, περὶ ζώων 10, 48. — Πλούταρχος, Πότερα τῶν ζώων φρονιμ. κτλ. 966 B. — Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 4, 4.

4) Πορφύριος, ἐνθ. ἀνωτ. 3, 13.

5) Ἀρριανός, Κυνηγετικός 17, 2.

6) Πλούταρχος, Πότερα κτλ. 974 A. Πορφύρ. ἐνθ. ἀν. 3, 4 καὶ 3, 10 ἐν τέλει. Ἀρριανός, Κυνηγετ. 18, 2. 7, 6.

7) Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 6, 44. Ἀρριανός, Κυνηγετικός 5, 1. 4.

8) Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 7, 41. Ἀρριανός, Κυνηγετ. 5, 1. Πλούταρχος, βίος Θεμιστοκλέους, κεφ. 10, σελ. 117. Μάρκου Κάτωνος, κεφ. 5, σελ. 339. Ἀριστοτέλ. ἀπόσπ. 360 καὶ 361, σελ. 1539, α, 5 καὶ ἐξ., Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 12, 35.

9) Ἀρριανός, Ἀλεξάνδρου ἀνάβασις 5, 19, 5. Αἰλιανός, περὶ ζώων 6, 44.

10) Ἀριστοτέλης, περὶ τὰ ζῶα ἱστοριῶν 610, α, 27. Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 2, 11. 6, 44.

τοὺς ἀγρύπνως καὶ πιστῶς 1), ἐξορμῶσι καὶ καταδιώκουσι τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν 2), παθόντας προσπαθοῦσι νὰ βοηθήσωσι 3), νοσοῦντας δὲν ἐγκαταλείπουσιν, ἀλλὰ κατηφῆ καὶ περίλυπα παρὰ τὴν κλίνην αὐτῶν παραμένοντα μετὰ συμπαθείας παρακολουθοῦσι τὰς ποικίλας μεταβολὰς τῆς καταστάσεως αὐτῶν 4), τιτρωσκόμενους κατὰ τὰς μάχας περιποιοῦται καὶ κατὰ πάντα τρόπον βοηθοῦσιν αὐτούς 5), περιπεσόντας ἀπροσδοκῆτως εἰς μέγα τι καὶ ἀσύνηθες ἀτύχημα δὲν ἐγκαταλείπουσιν ἀβοηθήτους, ἀλλὰ κατὰ πάντα τρόπον προσπαθοῦσι νὰ ἐξαγάγωσιν αὐτοὺς ἐκ τῆς δεινῆς αὐτῶν θέσεως 6), κινδυνεύοντας σπεύδουσι προθύμως πρὸς βοήθειαν καὶ ρίπτονται ἀκατάσχετα κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν 7), φονευθέντας δὲν ἐγκαταλείπουσιν ἐρήμους βορὰν τῶν ὀρνέων, ἀλλὰ παρὰ τὰ πτώματα αὐτῶν παραμένοντα φιλοπόνως καὶ καρτερικώτατα φρουροῦσι καὶ μέχρι θανάτου ὑπερασπίζουσι καὶ προμάχονται αὐτῶν 8), κηδευομένους ἐν βαθυτάτῳ πένθει παρακολουθοῦσι μέχρι τῆς τελευταίας αὐτῶν κατοικίας, ἐνθα ἄσιτα καὶ ἄποτα παραμένοντα τελευτῶσι περίλυπα τὸν βίον αὐτῶν 9).

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων ἵνα τις νῦν εἶπη περὶ ἐνὸς λέοντος, ριφθέντος εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως παρακολουθήσῃ τὸν κύριον αὐτοῦ, τὸν σώσαντα αὐτὸν ἄλλοτε ἐκ βεβαίου κινδύνου, ὅτι «ὁ ἀφωσιωμένος λέων μετὰ τοῦ ὠφελίμου συνδυάζει τὸ ἐπιβλαβὲς καὶ ὅτι περιέχει καὶ πολλὰ ἀπίθανα» πρέπει πάντα ταῦτα, καὶ τὰ τοῖς παισὶ σήμερον γνῶριμα, αὐτὸς νὰ ἀγνοῇ, προσέτι δὲ πρέπει ποτὲ νὰ μὴ ἔχη ἀναγνώσῃ οὔτε τὰ παρὰ Πλουτάρχῳ (Θεμιστοκλῆς κεφ. 10, σελ. 117) περὶ τοῦ κυνὸς τοῦ Ξανθίππου, ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ τοῖς τοῦ

1) Πλούταρχος, περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος 355 B. Αἰλιανός ἐνθ. ἀν. 13, 12.

2) Πλούταρχος, Πότερα κτλ. 969 D. E. 984 D. Αἰλιανός 6, 44. 7, 10. 13. 11, 20.

3) Πλούταρχος, Πότερα κτλ. 970 D. Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 7, 37.

4) Ἀρριανός, Κυνηγετικὸς 5, 14. Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 6, 29.

5) Πλούταρχος, Πότερα κτλ. 970, D. Αἰλιανός, ἐνθ. ἀν. 7, 37.

6) Αἰλιανός, περὶ ζώων 1, 8.

7) Αἰλιανός, περὶ ζώων 6, 22. 3, 46. 6, 63. Ἀρριανός, Ἰνδικὴ 14, 4.

8) Πλούταρχος, Πότερα κτλ. 972 C. 969 C. Αἰλιανός, 7, 10. Ἀρριανός, Ἰνδικὴ 14, 4.

9) Πλούταρχος, Πότερα κτλ. 970 C. 984 E. Αἰλιανός, περὶ ζώων 2, 40. 6, 15. 25. 29. 7, 28. 10, 41. — Πάντα ταῦτα ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ σήμερον ἐπιστήμη· ἴδ. Romanes, Die geistige Entwicklung in Thierreich, Leipzig 1885, σελ. 160. 256. 298. — Λεπτομερέστερον περὶ τοῦ ψυχικοῦ βίου τῶν ζώων ἐν τῷ τρίτῳ μέρει τῆς παρούσης πραγματείας.

ἀφωσιωμένου τούτου λέοντος, οὔτε τὰ παρ' Αἰλιανῶ περι τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λέοντος πρὸς τὸν Ἄνδροκλέα (7, 48), περι τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λέοντος πρὸς τὸν ὕλουργόν τοῦ Παγγαίου ὄρους (3, 21), περι τῆς πραότητος τοῦ λέοντος τοῦ σκευαγωγῶ τοῦ Ἄνωτος, περι τῆς προσηνείας τοῦ λέοντος τοῦ ὁμοτραπέζου τῆς Βερενίκης, περι τῆς ἠπιότητος τοῦ λέοντος, τοῦ συσσίτου τοῦ Ὀνάρχου, τοῦ τυράννου τῆς Κατάνης, περι τῆς φιλοφροσύνης τοῦ λέοντος, τοῦ συσσίτου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κλεομένου (5, 39). Πρέπει τουτέστι νὰ εἶνε ὁμοιος καὶ ἀπαράλλακτος τοῖς ἡμετέροις κ. κ. κριταῖς.

« Ἀσθενῆ δὲ σχέσιν πρὸς τὰ κεφάλαια, ὑφ' ἃ ὑπάγονται « Σπεῦδε βραδέως », « Φιλανθρωπία καὶ φιλοστοργία γονέων « εὐρίσκομεν ἔχοντα τὰ διηγήματα 26^{ον} « Ἡ βροχὴ », 29^{ον} « Ἡ μικρὰ μπλέα », 86^{ον} « Ὁ μικρὸς καπνοδοχοκαθαριστής » καὶ 67^{ον} « Ἀνέλπιστος σωτηρία ».

« Τοῦτο γάρ ἐστὶν ὁ συκοφάντης, αἰτιάσασθαι μὲν πάντα, ἐξελέγξαι δὲ μηδέν 1).

Τὸ ἀγεννῶς συκοφαντούμενον παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα διηγημάτιον « ἡ βροχὴ » 2) εἶνε τὸ παιδευτικώτατον διήγημα « *Der Regen* » τοῦ ἄνω μνημονευθέντος περιωνύμου τῶν « βραχέων παιδικῶν διηγημάτων » Γερμανοῦ συγγραφέως Χριστοφόρου Schmid 3), ἀναγινώσκεται δὲ ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων νῦν ἐν τε τῷ βιβλίῳ τοῦ συγγραφέως τούτου Schmid, καὶ ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τοῦ Dietlein, τοῦ Klemen, τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς Βαυαρίας, τῆς ἐπιτροπῆς τῶν διευθυντῶν τῶν σχολείων τῆς Λειψίας, τοῦ Wirth, τοῦ Otto Schulz καὶ Bohm 4), ὅθεν οἱ Γερμανόπαιδες διδάσκονται τὰ σοφὰ ἑλληνικὰ διδάγματα :

1) Δημοσθένης, πρὸς Εὐβουλίδην 34, σελ. 1309.

2) Χ. Παπαμάρκου Ἑλλην. Ἀναγνωσματάρ. τῆς Γ' τάξ. ἐγκριθέν, σελ. 34.

3) Chr. v. Schmidt, Kurze Erzählungen, München σελ. 118: « *Der Regen* ». Τοῦτο μικρὸν μεταποιηθὲν φαίνεται καὶ ὡς ποίημα τοῦ Christian Gellert, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Der Reisende* ». Ἐν τισὶ τῶν Γερμανικῶν Ἀναγνωσματ. φέρει καὶ τὴν ἐπιγραφὴν « *Alles gut was Gott thut* ».

4) Dietlein, D. Les für mehrklas. Bürger—und Volkssch. Ausg. I, Unterstufe, 1895, σελ. 107, ἀρ. 209 (Ch. Schmid). — Chr. v. Schmidt, Kurze Erzählungen, München 3, 5, σελ. 118. « *Der Regen* ». — Klemen D. Les. für Bürgergeschulen, I Theil, 1894, σελ. 25, ἀρ. 31 « *Alles gut, was Gott thut* ». — *Deuts. Lesebuch für die Unterklassen der bayrischen Volksschulen*, München II, σελ.

Βουλεύου δὶς καὶ τρίς ὁ τοι κ' ἐπὶ τὸν νόον ἔλθῃ·
ἀτηρός γάρ τοι λάβρος ἀνὴρ τελέθει 1).

Φρονεῖν οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς 2).

Οὐ τοι τὸ ταχὺ τὴν δίκην ἔχει·
βραδεῖς δὲ μῦθοι πλείστον ἀνύουσι σοφόν 3).

Τί δ' ἔλπει σοφίαν ἔμμεν ἄ τ' ὀλίγον τοι
ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρός ἰσχύει;
οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως τὰ θεῶν βουλεύματ' ἐρευνάσει βροτέα φρενί·
[θνατᾶς δ' ἀπὸ ματρὸς ἔφυ 4).

Τὸ ἀγενῶς συκοφαντούμενον παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα διήγημα « ἡ μικρὰ μιλῆα » 5) εἶνε τὸ τρυφερώτατον καὶ διδακτικώτατον διήγημα τοῦ Krummacher « Das Bäumchen » ἢ « *Der Apfelbaum* », ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τοῦ Dietlein, τοῦ Haesters καὶ Richter, τοῦ Gabriel καὶ Supprian, τοῦ Wirth καὶ τοῦ Böckler καὶ Fritze 6), ἐνθα οἱ Γερμανόπαιδες ἐκμανθάνουσι τὰ Ἑλληνικὰ διδάγματα ἀσπεῦδε βραδέως.— Νομίζω τε δύο τὰ ἐναντιώτατα ταῦτα εὐβουλία εἶναι τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετ' ἀνοίας φιλεῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ

7, ἀρ. 10. — *Die Commission der Schuldirectoren Leipzigs*, 1894, 2 Stufe, σελ. 147, ἀρ. 187. — *Wirth*, D. Les. für höhere Töchterschulen, III Theil, I Cursus, 1879, σελ. 87, ἀρ. 66· ποίημα τοῦ Gellert. « *Der Reisende* ». — *Otto Schulz-Bolm*, *Fibel*, Ausg. C, 1887, σελ. 63, ἀρ. 140.

1) Θεόγνις 633.

2) Σοφοκλῆς, Οἰδίπους τύραννος 617.

3) Εὐριπίδης, Φοίνισσαι 452.

4) Πίνδαρος, ἀπ. 61, ἐκδ. Bergk. Ἰδ. καὶ ἀνωτ. σελ. 386 καὶ 459.

5) Χ. Παπαμάρκου Ἑλλην. Ἀναγνωσμ. ἐνθ. ἀν. σελ. 37.

6) *Dietlein*, D. Les. für mehrklassige Bürger= und Volksschulen, 1895, Ausg. A, II Mittelst. σελ. 91, ἀρ. 81. — *Haesters - Richter*, D. L. für die Mittelklassen der Volksschule, 1894, σελ. 10, ἀρ. 11. — *Gabriel - Supprian*, D. Les. Ausg. B, 1 Theil, Mittelstufe, 1894, σελ. 95, ἀρ. 151. — *Wirth*, D. Les. für die höhere Töchterschulen, I Theil, I Cursus, 1878, σελ. 30, ἀρ. 46. — *Böckler - Fritze*, D. Les. für die Oberstufe der Volksschule, 1873, σελ. 85, ἀριθ. 84.

μετ' ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. — Οὗτοι τῶν ἐπειγομένων ἐστὶ τὰ πράγματα ἀλλὰ τῶν εὖ βουλομένων. — Οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄνευ τῆς γινώσκουσιν τε ἃ δεῖ ποιεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ταῦτα περαίνηται οὐ θεμιτὸν ἐποίησαν εὖ πράττειν» 1).

Τὸ ἀγεννῶς συκοφαντούμενον παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα διήγημα «ὁ μικρὸς καπνοδοχοκαθαριστὴς» 2), εἶνε ἔργον τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος περιωνύμου Γερμανοῦ παιδαγωγοῦ Campe· εἶνε τὸ ἐξοχὸν διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς ψυχολογικῆς παρατηρήσεως καὶ τὴν βαθύτητα τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ζωηρότητα τῆς ἐρμηνείας διήγημα αὐτοῦ «Der Schornsteinfegerjunge», ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τῶν ἐν Βαυαρία καὶ Λυθία δημοτικῶν σχολείων 3), ἐνθα πλὴν τῶν ἄλλων ἐξόχων διδαγμάτων διδάσκονται οἱ Γερμανόπαιδες τὰ ὑψίστα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς διδάγματα: «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται — Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους — Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. — Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, εἰ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν» 4).

«Ἀσθενῆ δὲ σχέσιν πρὸς τὰ κεφάλαια ὑψ' ἃ ὑπάγονται, «Σπεῦδε βραδέως», «Φιλανθρωπία καὶ φιλοστοργία» γονέων εὐρίσκομεν

1) Θουκυδίδης, 3, 42, 1. — Ἀντιφῶν, περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνου 94. — Ξενοφῶν, Οἰκονομικός 11, 8.

2) Χ. Παπαμάρκου Ἑλλην. Ἀναγνωσματ. ἐνθ. ἄνωτ. σελ. 123.

3) Deuts. Leseb. für das Bedürfniss oberfränkischer Volksschul. bearbeitet, München, σελ. 101, ἀρ. 129. — Lbeckisches Lhesebuch, 2 Stufe, 1882, σελ. 36, ἀρ. 30.

4) Ματθαῖος 5, 7. 44 - 46. 7, 1. 6, 14.

ἔχοντα τὰ διηγήματα 26ον «Ἡ βροχή», 29ον «Ἡ μικρὰ μπλέα», 86 «ὁ μικρὸς καπνοδοχοκαθαριστής» καὶ 67 «Ἀνέλπιστος σωτηρία». Τὸ τελευταῖον μάλιστα τοῦτο, ἐνῶ σκοπὸν ἔχει ν' ἀποδείξῃ τὴν πρὸς τὰ τέκνα ἰδιάζουσαν ἀγάπην τῶν γονέων, παριστᾷ τοὺς γονεῖς ἐπιζητήσαντας κατὰ πρῶτον λόγον τὴν ἰδίαν σωτηρίαν· διότι ὁ «πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπήδησαν τὸ πύρινον ρεῖθρον καὶ ἐσώθησαν» ἐγκαταλιπόντες «τὸ παιδίον των τὸ μονογενές, ἐν χαριτωμένον μικρὸν κοράσιον μόλις 13 ἐτῶν». Τί ὠφελεῖ, ἂν κατόπιν ἀμφότεροι, βλέποντες τὴν ἐπικειμένην καταστροφὴν τοῦ τέκνου των, ἐκδηλοῦσι λύπην, ὁ δὲ συγγραφεὺς δὲν ἐπιτρέπει αὐτοῖς νὰ παράσχωσιν εἰς τὰ ὄμματα ἡμῶν δι' ἔργων καὶ δι' ἀξιωμαμάτων πράξεων τυπικὸν παράδειγμα φιλοστοργίας γονέων; "Ὁ τι ἐπραξεν ἐν τῇ § 94 ὁ γενναῖος γείτων ὑπὲρ τοῦ ἀσθενοῦς γέροντος ἢ τούτῳ τι ὅμοιον, θὰ ἤρμοζε μᾶλλον, ἐὰν ἐπραττόν ἐνταῦθα οἱ γονεῖς ὑπὲρ τοῦ μονογενοῦς τέκνου των, τὸ ὁποῖον περιέμενον μετὰ στωϊκῆς ἀταραξίας «νὰ τὸ ἴδωσι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς των νὰ καίηται ζωντανὸν καὶ νὰ γείνη στάκτη».

«Μὴ ἀντέλεγε τῇ ἀληθείᾳ κατὰ μηδὲ ἐν καὶ περὶ ψεύσματος τῆς ἀπαιδευσίας σου ἐντράπηθι», λέγουσι τὰ Ἱερά ἡμῶν βιβλία. «Ψεύδестαι ἀνελεύθερον, ἀλήθεια γενναῖον», λέγουσι τὰ προγονικὰ ἡμῶν βιβλία 1).

Τὸ διήγημα τοῦτο εἶνε ἐν τῶν τρυφερωτάτων καὶ παιδευτικωτάτων διηγημάτων τῆς εὐσεβοῦς καὶ ἀνθρωπιστικῆς Μούσης τῶν Γερμανῶν. Wiehlem Oertel εἶνε ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ. Ἐάν τις ἀναγνώσῃ τοῦτο ἐν τῷ Γερμανικῷ Ἀναγνωσματαρίῳ τοῦ Wirth ἢ ἐν τῷ ἐμῷ Ἑλληνικῷ ἀναγνωσματαρίῳ 2), πάραυτα θὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ τὸ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου: «Ἵθρίζει ἐαυτὴν ἢ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ... ὅταν ὑποκρίνηται καὶ ἐπιπλάστως καὶ ἀναλήθως τι ποιῇ ἢ λέγῃ» 3) καὶ θὰ καλύψῃ ἐξ αἰσχύους τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὅτι ἔχει συμπολίτας τόσο ἀναισχύντους ψεύστας.

Τὰ δριμύτατα ἀνθρώπια πῶς κατώρθωσαν νὰ διαστρέψωσι τὸ παιδευτικώτατον διήγημα τοῦτο τοῦ Oertel!

Ἐν τινι καλύβῃ εἰς τὰς κλιτῦς ἠφαιστείου τινὸς ἔζη πτωχὴ τις οἰκογένεια — ἐγένετο ἔκρηξις τοῦ ἠφαιστείου καὶ περίτρομοι γενόμε-

1) Σοφία Σιράχ 4, 25. — Ἀπολλώνιος ἐν Στοβαίου Ἀνθολογίῳ 11, 20.

2) Wirth, Deutsches Lesebuch für höhere Töchterschulen, II Theil, II Cur-sus, 1878, σελ 151, ἀριθ. 131 «Wunderbare Rettung» — Χ. Παπαμάρκου Ἑλλ. Ἀναγνωσματάρ. τῆς Γ'. τάξ. ἐγκριθέν, σελ. 88: «Ἀνέλπιστος σωτηρία».

3) Μάρκος Ἀντωνίνος, Τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλ. 2, 16.

νοὶ ἔσπευδον οἱ ἐν τῇ καλύβῃ νὰ ἀπέλθωσιν ἐκεῖθεν. Ῥυάκιον μικρὸν λάβας ἤρχισε νὰ διαρρέῃ ἔμπροσθεν τῆς καλύβης. « Ἄλλ' ἦτο ἀκόμη τόσον στενόν, ὥστε εὐκόλως ἠδύνατό τις νὰ ὑπερπηδήσῃ αὐτό· ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπήδησαν τὸ πύρινον ρεῖθρον καὶ ἐσώθησαν· ἀλλὰ τὸ παιδίον των τὸ μονογενές, ἐν χαριτωμένον μικρὸν κοράσιον, μόλις δεκατριῶν ἐτῶν εἶχεν ὀλίγον βραδύνη. Ὅτε δ' ἔφθασε μὲ τὸν πιστόν του κύνα εἰς τὴν θύραν, τὸ ρεῦμα ἦτο τόσον πλατὺ ὥστε ἦτο ἀδύνατον ἄνθρωπος νὰ τὸ ὑπερπηδήσῃ. Ἐμεινε λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης καὶ ἐθρήνει γοερῶς. Πού ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι οἱ γονεῖς « ἐπεζήτησαν » αὐτοὶ νὰ σωθῶσι πρῶτοι; Πού ὅτι οἱ γονεῖς « ἐγκατέλιπον » τὸ παιδίον των; Ρεῦμα ἀσήμαντον λάβας, εἰς τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωσαν, ἔδει νὰ ὑπερπηδηθῇ. Ὑπερεπήδησαν αὐτοὶ καὶ εἶτα, ὅτε ἦλθε καὶ τὸ παιδίον εἰς τὸ ρεῦμα τοῦτο, ἐν τῷ μεταξὺ — παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν — εἶχε γεῖνη τόσον εὐρὺ τοῦτο, ὥστε ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ ὑπερπηδηθῇ. Τὸ πρᾶγμα, ὡς φαίνεται ἐν τῷ διηγήματι, ἐγένετο κατὰ τύχην καὶ οὐχὶ ἐκ προαιρέσεως ἀνάνδρου καὶ ἀπανθρώπου. Ἄλλὰ τὸ κακὸν ἐγένετο. Τί ἠδύναντο νὰ πράξωσιν οἱ γονεῖς, τοῦ ρεύματος τῆς λάβας εὐρυθεντός ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ μὴ εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπερπηδηθῇ; Οἱ ἐντιμοὶ κ. κριταὶ λέγουσιν: « Οἱ γονεῖς περιέμενον μετὰ στωικῆς ἀταραξείας νὰ τὸ ἴδωσι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς των νὰ καίηται ζωντανὸν καὶ νὰ γεῖνη στάκτη ». Ἐν τῷ κειμένῳ (σελ. 90 περὶ τὸ τέλος) φέρεται: « Οἱ γονεῖς τοῦ κορασίου ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς λάβας ἔβλεπον τὸ κοράσιόν των ὅτι κλαίει γοερῶς καὶ ὅτι κινδυνεύει νὰ καῆ καὶ δὲν εἴξευρον τί νὰ κάμωσι διὰ νὰ τὸ σώσωσιν. Ἐκτείνουσι τοὺς βραχίονάς των πρὸς τὸ τέκνον των, κλαίουσι θέλουσι νὰ πηδήσωσι τὸ ρεῦμα τῆς λάβας, ἀλλ' ὅλα ματαίως. Τὸ ρεῦμα ἐγένετο πλατύτερον καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ βοηθήσωσι τὸ τέκνον των. Ἡ μήτηρ στερνοκοπεῖται, δέεται καὶ ἐπικαλεῖται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ διὰ τὸ προσφιλές της τέκνον. Ὁ πατήρ ἵσταται ἀκίνητος ὡς νεκρός. οἱ ὀφθαλμοὶ του προσκολλῶνται εἰς τὴν καλύβην, ὅπου εἶνε τὸ προσφιλές των παιδίον. Οἱ γονεῖς ἀκούουσιν αὐτὸ νὰ ὀδύρηται καὶ δὲν δύνανται νὰ τὸ βοηθήσωσιν. Νομίζουσιν ὅτι εἶνε ἠναγκασμένοι μετ' ὀλίγον νὰ τὸ ἴδωσι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς των νὰ καίηται ζωντανὸν καὶ νὰ γεῖνη στάκτη. — Ἐν τοιαύτῃ ἀγωνίᾳ διῆλθον οἱ δυστυχεῖς γονεῖς τὴν μεσημβρίαν, τὴν νύκτα καὶ ὅλην τὴν ἐπομένην ἡμέραν. Ἄλλὰ τὴν νύκτα τοῦ ὄρους ἡ ταραχὴ ἔπαυσεν. Ἡ λάβα, ἣτις ἦτο πολὺ

πλησίον τῆς καλύβης, ἤρχισε νὰ ῥέη ὄχι πλέον μὲ πολλὴν ὄρμην καὶ τέλος ἐσταμάτησεν ὅπως διόλου — « Εὐσπλαγγνε Θεέ! » ἀνακράζει ἡ μήτηρ. Εἶνε δυνατὴ ἀκόμη ἡ σωτηρία; Ἄχ, ἀγαπητόν μου παιδίον! Ἄχ, γλυκύτατόν μου τέκνον! Θεέ μου, σῶσε τὸ προσφιλές μου τέκνον! » κτλ. Τοῦτο δὲ ἐν τῇ κρίσει λέγεται: « Οἱ γονεῖς μετὰ στωϊκῆς ἀταραξίας περιέμενον νὰ ἴδωσι τὸ τέκνον τῶν νὰ καίηται καὶ νὰ γείνη στάκτη!! »

Ἄλλά·

« Τὰ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἐστὶν ἐλευθέρου. —
Τὸ γὰρ τραφῆναι μὴ κακῶς αἰδῶ φέρει·
αἰσχύνεται δὲ τὰγαθ' ἀσκήσας ἀνὴρ
κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις 1).

« Τὰ λοιπὰ διηγήματα, ὡς τὸ 2, 5, 27, 28, 38, 73, καὶ 90 θὰ ἴσχυον μόνον εἰς τὰς κατώτατας τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, τὴν Β' καὶ τὴν Α'.

« Νῦν δὲ τούτων μὲν ἀπέδειξεν οὐδὲν, λελοιδόρηκε δ', ὡς ἔμοι δοκεῖ, οὐδὲν ὅ τι οὐ. τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὁ συκοφάντης, αἰτιάσασθαι μὲν πάντα, ἐξελέγξαι δὲ μηδέν » 2).

Τὰ κατασυκοφαντούμενα ἐνταῦθα διηγήματα εἶνε ἡ « Ὀκνηρὰ Εἰρήνη » (2) — « Ὁ μικρὸς καλαθοποιὸς » (5) — « Ὁ σπεύδων ἀμαξηλάτης » (27) — « Ἡ φωλεὰ τῶν πτηνῶν » (28) — « Τὸ παιδί στὸ ποτάμι » (34) — « Οἱ κόσσυφοι » (73) — « Οἱ πιστοὶ κύνες » (90). Τὸ ὅλον ἐπτά! 3)

Πρὸς κατανόησιν τοῦ μεγέθους τῆς χρηστότητος τῶν ἡμετέρων κ. κριτῶν ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν παρ' ἡμῖν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τοῦ κατὰ τοὺς κυρίους τούτους « διηγήματος » 38. Ἐν τῷ οἰστρώδει αὐτῶν ζήλω τὸ χαριέστατον καὶ διδακτικώτατον ποίημα τοῦ ἡμετέρου Γ. Βιζυηνοῦ « Τὸ παιδί ἔς τὸ ποτάμι » ἐν πρώτοις τὸ ἀποκαλοῦσι χάριν τῶν χρηστῶν αὐτῶν σκοπῶν « διή-

1) *Μένανδρος*, ἀπ. 787, Kock, τόμ. 3, σελ. 217. *Εὐριπίδης* Ἰκέτιδες 911, Dindorf.

2) *Δημοσθένης*, πρὸς *Εὐβουλίδην* 34, σελ. 1309.

3) *Χ. Παπαμάρκου* Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριν τῆς Γ' τάξεως κτλ. σελ. 5. 8. 35. 36. 50. 99. 134.

γημα» ! Είτα ὡς ἄνθρωποι τίμιοι γράφουσι περὶ τοῦ αὐτοῦ, εὕρισκομένου μὲν ἐν τῷ ἐμῷ Ἀναγνωσματαρίῳ τῆς τρίτης τάξεως ὅτι «θὰ ἤρμοζε μόνον εἰς τὰς κατωτάτας τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, τὴν Β'. καὶ τὴν Α'.», εὕρισκομένου δὲ ἐν τῷ βραβευθέντι Ἀναγνωσματαρίῳ τοῦ κ. Κουρτίδου τῆς τετάρτης τάξεως ταῦτα : «Προτερεῖ μὲν τὸ Ἀναγνωσματάριον τοῦτο πολὺ μὲν τοῦ τρίτου τῶν κρινομένων (δηλ. τοῦ ἐμοῦ τῆς Δ'. τάξεως) . . πλεῖστον δὲ τῶν δύο ἄλλων . . καὶ διὰ τὴν ἀρίστην ἐκλογὴν τῶν παροιμιῶν καὶ τῶν ποιημάτων, δι' ὧν ἀναπτύσσεται εὐγενὲς ὑπὲρ πατρίδος αἶσθημα καὶ καλαισθησία, τὰ πρῶτα καὶ μόνα, δι' ἃ γράφεται πᾶν ἀναγνωστικὸν βιβλίον . . Ἀλλὰ τὸ ἄριστον τῶν ἐν τῷ Ἀναγνωσματαρίῳ τούτῳ περιεχομένων εἶνε ἡ ἐπιμελέστατα γενομένη ἐκλογὴ τῶν ποιημάτων, ὁ ποιούμενος συλλογὴν ἐπιτυχῆ τοιούτων, ἐπαίνου πολλοῦ κρίνεται ἄξιος. Ἐκ τούτων δὲ ἀναφέρομεν τὸ ἐν σελ. 6 «τὴ πέρδικα», τὸ ἐν σελ. 13 «τὸ ναυτόπουλον» καὶ τὸ ἐν σελ. 93 «τὸ παιδί ἐς τὸ ποτάμι» 1).

«Οὐκ ἔσται ἐν τῷ μαρσίπῳ σου στάθμιον καὶ στάθμιον, μέγα ἢ μικρόν· οὐκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον καὶ μέτρον, μέγα καὶ μικρόν· στάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, καὶ μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι» 2).

Ἀλλὰ ταῦτα λέγονται ὑπὸ τῶν Ἱερῶν ἡμῶν βιβλίων διὰ τοὺς ἐντίμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς αἰδουμένους ἑαυτοὺς καὶ τοὺς σεβομένους τὴν κοινωνίαν καὶ τοὺς φοβουμένους τὸν Θεὸν καὶ ὄχι διὰ τοὺς ἡμετέρους κ. κριτάς. Περὶ τούτων ἔλαβον τὸν κόπον ἄλλοι νὰ εἴπωσι τὰ πρέποντα καὶ ἀρμόζοντα, ὅπως π.χ. ὁ Κλεάνθης, ὅστις ἀέφη τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν» καὶ ὁ Δημοσθένης ὅστις εἶπεν «ὅτι ἔστιν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἢ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων αἰσχύνῃ, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἦντιν' ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμὸς» 3).

Τί νὰ γείνη ! Ζῶμεν εἰς τοὺς χρόνους τῆς εἰδεχθεστάτης πονηροκρατίας πασῶν, ἃς ἐπέιδε μέχρι τοῦδε ὁ κόσμος ! Νῦν «κακοὶ ἀγα-

1) Ἐκθεσις τῶν κριτῶν σελ. 32 καὶ 31. Ἀναγνωσματάριον τῆς Δ'. τάξεως τοῦ κ. Κουρτίδου βραβευθὲν ἔντυπον, σελ. 97.

2) Δευτερονόμιον 25, 13.

3) Κλεάνθης παρὰ Ἰωάννη τῷ Στοβαίῳ, Ἀνθολ. 4, 90. — Δημοσθένης, περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ 102.

θῶν καθύπερθευ » 1), ἀλλὰ θὰ παρέλθῃ τὸ κακὸν τοῦτο καὶ θὰ ἄρξῃ ποτέ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ δίκαιον, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐπιστήμη!

Τὰ ἀγεννῶς ἐνταῦθα παρ' ἡμῖν κατασυκοφαντούμενα ταῦτα διηγήματα εἶνε ἐκ τῶν χαριεστᾶτων καὶ παιδευτικωτάτων τῆς παιδικῆς φιλολογίας τῶν σοφῶν Γερμανῶν, ἀναγινωσκόμενα ὑπὸ μυριάδων μυριάδων εὐδαιμόνων μικρῶν τέκνων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις, ἐξ ὧν τὸ ἡμερον καὶ πρᾶον καὶ ἀνθρωπιστικὸν πνεῦμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διοχετεύουσιν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν.

Τὸ διήγημα «ἡ ὀκνηρὰ Εἰρήνη» εἶνε ἔργον τοῦ ἄνω μνημονευθέντος παιδικῶν διηγημάτων ἐξόχου Γερμανοῦ συγγραφέως Χριστοφόρου von Schmid, ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων ἐν τε τῷ πρωτοτύπῳ 2) καὶ ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τοῦ Erkelenz, τοῦ Wirth, τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς Βαυαρίας καὶ τῶν Παραρρηνείων χωρῶν 3), ἐξ οὗ οἱ Γερμανόπαιδες μανθάνουσι τὸ βιωφελέστατον τοῦ Ἡσιόδου δίδαγμα:

Αἰμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῶ σύμφορος ἀνδρὶ. —
ἐργάζεο, νήπιε Πέρση,
ἔργα, τὰ τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο,
μήποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχέουων
ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας 4).

Καὶ ἀκούουσι τὴν σοφωτάτην τοῦ Ἐπιχάρμου παραίνεσιν:

ᾠ πονηρὲ μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκλήρ' ἔχῃς 5).

1) Θέογνις 679.

2) Christoph von Schmid, Kurze Erzählungen, μέρος 1, διήγ. 27, σελ. 36. *Die Kohlblätter* ».

3) *Erkelenz*, Deuts. Lesebuch für höhere Mädchenschulen, erster Theil, 2 und 3 Schuljahr, Köln 1891, σελ. 130, ἀριθ. 15. — *Wirth*, Deuts. Leseb. für höhere Töcherschulen, II Theil, II Cursus, 1878, σελ. 30, ἀριθ. 29, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Nachlässigkeit» — Deuts. Leseb. für die Unterklasse der bayrischen Volksschul. σελ. 72, ἀριθ. 128, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Die Raupen». — *Niederrheinische Fibel*, 2 Theil, 2 Aufl. σελ. 65, ἀριθ. 120, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Der Kohl».

4) Ἡσιόδος, Ἔργ. καὶ ἡμέρ. 302. 397.

5) Ἐπίχαρμος, στίχ. 257. ἔκδ. Mullach τόμ. 1, σελ. 144.

Τὸ ἐνταῦθα παρ' ἡμῖν συκοφαντούμενον διήγημα « ὁ μικρὸς καλαθοποιὸς » εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων διηγημάτων τοῦ αὐτοῦ Schmid, ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων ἐν τε τῷ πρωτοτύπῳ 1) καὶ ἐν τῷ ἀναγνωστικῷ βιβλίῳ τοῦ Vogel 2), ἐν ᾧ μανθάνουσι τὰ βιωφελέστατα διδάγματα τοῦ Ἡσιόδου ταῦτα :

Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
ζῶη, κηφήνεσσι κοθύροις εἵκελος ὀργήν . .
σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν . .
καὶ τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
ἔσσειαι ἢ δὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς.
ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος.
εἰ δὲ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσῃ ἀεργός 3).

Τὸ ἐνταῦθα παρ' ἡμῖν συκοφαντούμενον διήγημα « ὁ σπεύδων ἀμαξηλάτης » εἶνε ἐκ τῶν χαριεστάτων καὶ παιδευτικωτάτων δημιουργημάτων τῆς Γερμανικῆς Μούσης ποικιλομόρφως ἐν τοῖς παιδικοῖς αὐτῶν βιβλίοις ἐμφανιζόμενον· ἐνιαχοῦ μὲν ὡς διήγημα τοῦ ἄνω μνημονευθέντος Χριστοφόρου von Schmid 4), ἀλλαχοῦ ὡς ποίημα τοῦ Ludwig H. Nicolay 5), ἀλλαχοῦ ὡς Γερμανικὴ δημώδης παράδοσις 6). Ἀναγινώσκουσι δὲ τοῦτο μυριάδες μυριάδων Γερμανοπαίδων οὐ μόνον ἐν τοῖς πρωτοτύποις τούτοις συγγράμμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τοῦ Dietlein, τοῦ Mair, τῆς ἐπιτροπῆς τῶν διευθυντῶν τῶν ἐν Λειψία σχολείων, τοῦ Wetzel καὶ Schumann, τοῦ Hansen, τοῦ Engeliien καὶ Fechner, τοῦ

1) *Christoph. von Schmid*, ἔνθ. ἀν. μέρ. 4, διήγ. 12, σελ. 195 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Der junge Korbflechter* ».

2) *Vogel*, *Des Kindes erstes Schulbuch*, Leipzig 1871, σελ. 48, ἀρ. 141 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Der kleine Korbflechter* ».

3) Ἡσιόδος, Ἔργα καὶ ἡμέρ. 303. 306. 309 - 312.

4) *Christoph von Schmid*, *Kurze Erzählungen für die Jugend*, Augsburg 1858, σελ. 99, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Eile mit Weile* ».

5) *Ludwig H. Nicolay*, *vermisste Gedichte und prosaische Schriften*, I Theil, Berlin und Stettin, 1892, σελ. 15, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Aesop* ».

6) *Schulze und Steinmann*, *Kindersatz*, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Eulenspiegel und der Fuhrmann* ».

Böckler και Fritze 1), διδασκόμεναι ἐξ αὐτοῦ τὸ μέγα δίδαγμα «Σπεῦδε βραδέως», τὸ εἰς τὸ στόμα πάντων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φερόμενον, τὸ ἐν τῷ Αἰσωπεῖ μύθῳ «Ἵς καὶ κύων» (Halm 409) ἐγκατακλειόμενον καὶ τὸ μεγαλοφώνως ὑπό τε τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Θουκυδίδου εἰς πάντα τὸν κόσμον ἐξαγγελλόμενον :

«Τὸ δ' ὠκὺ τοῦτο καὶ τὸ λαιψηρὸν φρενῶν
εἰς πημονὰς καθῆκε πολλὰ δὴ βροτούς.» 2).

«Νομίζω τε δύο τὰ ἐναντιώτα ταῦτα εὐβουλία εἶνε τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετ' ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετ' ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης» 3).

Τὸ παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα συκοφαντούμενον διήγημα «ἡ φωλεὰ τῶν πτηνῶν» εἶνε ἔργον τρυφερώτατον τοῦ Γερμανοῦ L. Kellner, ἀναγνωσκόμενον ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τοῦ Dietlein, τοῦ Clemen, τῆς ἐπιτροπῆς τῶν διευθυντῶν τῶν σχολείων τῆς Λειψίας, τοῦ Niedergesäss, τοῦ A. Hansen, τοῦ Wirth, τοῦ Brunnert, τοῦ Haesters, τῶν παραρρησίων χωρῶν,

1) Dietlein, D. Volksschul-Lesebuch, Ausg. C, I Band, *Mittelstufe*, 18 Aufl. Gera, 1894, σελ. 52, ἀρ. 101 (Ch Schmid). Αὐτόθι. ἀρ. 102, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Aesop». — Dietlein, D. Les. für mehrklass. Bürger = und Volksschulen, Ausg. A, II *Mittelstufe*, Gera, 1895, σελ. 268, ἀρ. 304, III, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Till Eulenspiegel — Welchen Rath Till Eulenspiegel einem eiligen Fürmann giebt (*Deutsche Volkssage*) — Dietlein D. Lesebuch für mehrklass. Bürger und Volksschulen Ausg. A. I *Unterstufe*, 1895, σελ. 37, ἀρ. 68, (Ch. Schmid). Αὐτόθι ἀρ. 69 (Ludwig Heinrich v. Nicolay. ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Aesop»). — F. Mair, D. Les. für die Volkss. Oestreichs, 1894, I Theil, für die zweite Klasse, σελ. 32, ἀρ. 55 (Ch. Schmid). — Αὐτόθι, II Theil für die dritte Klasse, σελ. 21, ἀρ. 39 («Aesop» ποίημα Nicolay). — *Die Coommis. der Schutdirect. Leipzigs*, 1894, II Stufe für die dritte und vierte Klasse σελ. 32, ἀρ. 53 (Chr. v. Schmid). — *Wetzel-Schumann*, Ausg. A, 1894, erster Theil, Vorstufe, σελ. 67, ἀρ. 87 (Welchen Rath Till Eulenspiegel κτλ.). — Hansen, Deuts. Leseb. I Theil, 21 Auf. 1886, σελ. 91, ἀρ. 152 (Till Eulenspiegel). — Engelien und Fechner, Deuts. Leseb. I Theil, 1874, σελ. 19, ἀρ. 37 (Ch. v. Schmid). — Αὐτόθι σελ. 78, ἀρ. 130 («Aesop» von Ludwig H. Nicolay). — Böckler-Fritze, D. L. für die Oberstufe der Volksschule, 1873, σελ. 233, ἀρ. 164 «Eulenspiegel und der Fuhrmann» διὰ τὴν 5' τάξιν.

2) Εὐριπίδης, ἀπόσπ. 1019, Dindorf.

3) Θουκυδίδης 3, 42, 1.

τοῦ Klauwell, τοῦ Franke 1), ἐξ οὗ διδάσκονται οὗτοι τὸ μέγα Ἑλληνικὸν δίδαγμα « Σπεῦδε βραδέως », λαμπρῶς εἰς τὸν κόσμον διὰ τε τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐξαγγελλόμενον :

« Φρονεῖν οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς » 2).

« Οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις, ἄνευ τοῦ γινώσκειν τε ἃ δεῖ ποιεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ταῦτα περαίνηται οὐ θεμιτὸν ἐποίησαν εὖ πράττειν » 3).

Τὸ παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα συκοφαντούμενον ἠθικώτατον καὶ παιδευτικώτατον διήγημα « οἱ κόσσυφοι » εἶνε ἔργον τοῦ Γερμανοῦ Friedrich Hoffmann, ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ μυριάδων Γερμανοπαίδων ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις τοῦ Erkelenz καὶ τοῦ Hansen 4), ἐν ᾧ χαριέστατα καὶ τρυφερώτατα ἐκτίθενται τὰ πάγκαλα περὶ τῆς ἀφωσιώσεως τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν παραγγέλματα τῶν τε Ἱερῶν ἡμῶν καὶ τῶν προγονικῶν βιβλίων : « Τέκνον ἀντιλαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου καὶ μὴ λυπήσης αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ σου . . βλάσφημος ὁ ἐγκαταλιπὼν πατέρα καὶ κατηραμένος παρὰ Κυρίου ὁ παροργίζων μητέρα αὐτοῦ » 5). — Τί φίλτερον κεδνῶν τοκέων ἀγαθοῖς ; 6) —

1) Dietlein, D. Volksschul - Lesebuch, Mittelstufe, 1894, σελ. 208, ἀρ. 365, διὰ τὴν Δ' τάξιν. — Dietlein, D. Les. für mehrklass. Bürger- und Volksschulen, Ausg. A, I. Unterstufe, σελ. 83, ἀρ. 171. — Klemen, D. Les. für Bürgerschulen und unteren Klassen höheren Lehranstalten, I Theil, 1894, σελ. 23, ἀρ. 29. — Deutsch. Leseb. von einer Com. der Schuldirektoren Leipzigs, II Stufe, 1894, für die dritte und vierte Klasse, 1894, σελ. 130, ἀρ. 165 (Kellner). — Niedergesäss, D. Les. 2 Schuljahr, 1893, σελ. 5, ἀρ. 10. — Hansen, D. Les. I Theil, 1886, σελ. 30, ἀρ. 59. — Wirth, D. Les. für höhere Töchter. I Theil, I Cursus, 1878, σελ. 36, ἀρ. 53. — Brünnert, erstes Schul. und Bildungsbuch, zweite Abtheilung, 17 Aufl. 1889, σελ. 24, ἀρ. 39. — Haesters, Fibel Ausg. B, II Theil, 66 Ausg, σελ. 22, ἀρ. 43. — Niederrheinische Fibel, II Theil, 2 Afl. 1894, σελ. 52, ἀρ. 92. — Klauwell = Martin, Fibel 1894, σελ. 99, ἀρ. 9. — Franke, Fibel, 1887, σελ. 91, ἀρ. 92.

2) Σοφοκλῆς, Οἰδίπους τύραννος 617.

3) Ξενοφῶν, Οἰκονομικός 11, 8.

4) Erkelenz, D. Leseb. für höher Mädchensch. I Theil, 1891, 2 καὶ 3 Schuljahr, σελ. 124, ἀρ. 8 « Die Amseln ». — Hansen, D. Leseb. I Theil, 1886, σελ. 42, ἀρ. 62 « Die Amseln ».

5) Σοφία Σιράχ, 3, 12. 16.

6) Πίνδαρος, Ἴσθμιονικῶν 1, 5.